

An Assessment of the Orientation of Graduate Theses on Grammar Teaching in Turkish Textbooks

Ahmet KANAT

Ali Sayar Vocational and Technical Anatolian High School, Hatay – TURKEY

Article History

Submitted: 13.02.2021

Accepted: 25.02.2021

Published Online: 30.04.2021

Keywords

Turkish Textbooks
Teaching Turkish
Teaching Grammar

DOI: 10.29129/inujgse.879394

Abstract

Purpose: In this study, it was aimed to consider graduate theses on grammar teaching in secondary school Turkish textbooks with a holistic approach and to make due diligence.

Design & Methodology: For the purpose, graduate theses related to the work were scanned on the National thesis Center database. Since the study is based on the secondary school level, 5. graduate theses, in which classes are considered elementary schools, were excluded from the scope; 5. graduate theses in which classes are accepted into secondary school are included in the research. The sample of the research consists of 4 doctoral and 40 master's theses studied. The study was conducted by qualitative method. Descriptive analysis and content analysis were used in the analysis of the data collected by the document review method.

Findings: In the findings of the study, information about the type, year, branch of science, method, class level (sample group) and the topics covered were arranged according to 6 sub-problems related to the main problem.

Implications & Suggestions: The results show that 90.91% of the post graduate dissertations are master level dissertations, most were published in 2009, 85% of master's dissertations and all doctoral dissertations were carried out in the field of Turkish Education, and quantitative methods were used mostly. It was also observed that all doctoral dissertations and 47.50% of the master dissertations dealt with Class 6, 7, and 8 Turkish textbooks as a whole, and these dissertations were mostly written on basics of grammar.

Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi Konulu Lisansüstü Tezlerin Yönelimleri Üzerine Bir Değerlendirme

Ahmet KANAT

Ali Sayar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Hatay – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 13.02.2021
Kabul: 25.02.2021
Online Yayın: 30.04.2021

Anahtar Sözcükler

Türkçe Ders Kitapları
Türkçe Öğretimi
Dil Bilgisi Öğretimi

DOI: 10.29129/inujgse.879394

Öz

Amaç: Bu araştırmada ortaokul Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlerin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması, durum tespitlerinin yapılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Amaç doğrultusunda Ulusal Tez Merkezi veri tabanı üzerinde çalışmayla ilgili lisansüstü tezler taranmıştır. Çalışmada ortaokul düzeyi esas alındığından, 5. sınıfların ilkökul olarak kabul edildiği lisansüstü tezler kapsam dışı tutulmuş; 5. sınıfların ortaokul kabul edildiği lisansüstü tezler ise araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmanın örneklemini, incelenen 4 doktora; 40 yüksek lisans tezi oluşturmaktadır. Yapılan çalışma nitel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi yöntemiyle toplanan verilerin analizinde betimsel analiz ile içerik analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmanın bulgular kısmında ana probleme bağlı belirtilen 6 alt probleme göre düzenlenmiş; incelenen lisansüstü tezlere ilişkin tür, yıl, bilim dalı, yöntem, sınıf düzeyi (örneklem grubu) ve ele alınan konular ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Sonuçlar ve Öneriler: Çalışma ile lisansüstü tezlerin %90.91'inin yüksek lisans türünde olduğu, en çok 2009 yılında lisansüstü tez yayımlandığı; yüksek lisans tezlerinin %85'inin; doktora tezlerinin tamamının Türkçe Eğitimi/Öğretmenliği bilim dalında yapıldığı; lisansüstü tezlerde çoğunlukla nicel yöntemin kullanıldığı; doktora tezlerinin tamamının, yüksek lisans tezlerinin de çoğunlukla (%47.50) 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarını bir bütün olarak ele aldıkları; konu bakımından bakıldığında lisansüstü tezlerde, tezlerin dil bilgisi öğretimi ile ilgili genel bir değerlendirme yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

GİRİŞ

Dil, insanın dış dünyaya açılan bir kapısıdır. Dil ile iletişime geçilerek duygular, düşünceler paylaşılır. Dil bebeklikten ölüme, yazıyla birlikte ölümden sonra da var olmaya devam eden insanın kendini ifade edebilme özelliğinin temelini oluşturur. Dil ile zihindeki ve gönüldeki gizil kavramlar görünür, işitilir kılınır. Kısacası dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir vasıttan daha fazlasıdır. Korkmaz'a (2010: 4) göre dil bir toplumun bireyleri arasında yalnızca karşılıklı anlaşmayı sağlayan bir araç olmayıp aynı zamanda duygu ve düşünceleri en iyi dışa vurma ve toplumu oluşturan bireyleri birbirine kenetleme aracıdır. Dil, aynı zamanda toplumun yüzyıllar boyunca biriktiregeldiği kültürün en iyi koruyucusu ve kuşaktan kuşağa aktarıcısıdır. Dilin insan ile toplumu, toplum ile kültürü birbirleri ile kaynaştıran bu özelliği, ona sıradan bir iletişim aracı olma dışında, üstün ve önemli bir nitelik kazandırmıştır.

Birey, doğumundan okul çağına kadar dil öğrenimini başta anne baba olmak üzere ailesinden, yakın çevresinden ve etkileşimde bulunduğu çevreden rastlantısal bir biçimde edinmektedir. Okulda ise dili planlı ve dizgeli (sistemli) bir biçimde öğrenmektedir (İşeri, 2007: 60).

Dilin bir sistem; dil bilgisi dersinin de bu sistemi kavratmakla yükümlü olduğunu belirten Karahan'a (2009) göre kişi, yazılı ve sözlü iletişimde kullanmakta olduğu ana dilinin kurallarını dil bilgisi dersinde öğrenir, yapı ve işleyişini tanır. İlk ve orta öğretimde dil bilgisi dersi "dil öğretmek" için değil "dili öğretmek" içindir. Bu noktada "dil öğretmek" ile "dili öğretmek" kavramları arasındaki farka dikkat etmek gerekir. Kişi bu derste bir yabancı dili değil kendi ana dilinin kurallarını öğrenmektedir. Dil bilgisi öğretimi bireyin dil yanlışlarından korunmasını sağlamanın ötesinde birçok işleve sahiptir. Dil bilgisi öğretimi, dille ilgili bilgilerin verildiği, Türkçenin anlama ve anlatma dil becerileriyle birlikte, bu alanları destekleyici, açıklayıcı ve örgütleyici öğretim etkinliklerini içerir (Erdem ve Çelik, 2011: 1059).

Bireyler yaşamları boyunca, dil bilgisi öğretimiyle elde ettikleri bilgi ve becerilerden faydalanabilirler. Hatta hayatını dili ve kalemle kazanan gazeteci, spiker, sunucu, şair ve yazar gibi meslek erbabı, konuşurken ve yazarken dil bilgisi konusunda hata yapmamak için iyi bir diksiyon, iyi bir Türkçe ve dil bilgisi eğitimi almalıdır (Dolunay, 2019: 377). Dil bilgisi öğretimi noktasında eksik veya yanlış bilgiye sahip olan birçok kimsenin yaptığı dil yanlışları ile sosyal medya, televizyon, gazete ve kitaplarda karşılaşmak olağan bir duruma gelmiştir. Bu konuda yeterli eğitim almamış kimselerin yaptıkları hataları her gün gazete ve televizyonlarda veya okuduğumuz kitaplarda görmek mümkündür. Korkmaz'a (2002) göre günümüzde Türkçe ne yazık ki, bir yandan imlâsı bir yandan söyleyiş özellikleri, vurgusu ve ton bakımından kendi uyumlu ölçülerinin dışına taşan bir bozulma ve yozlaşmaya doğru sürüklenmektedir.

Türkçe öğretiminde olduğu gibi dil bilgisi öğretiminde de birtakım sorunlar yaşandığı bilinmektedir. Bu sorunlardan en önemlilerinden biri, dil bilgisi öğretiminde yer alan uygulama sorunudur. Bunun dışında konuların anlatımı sırasında yöntem değişikliğine gidilmemesi ve dil bilgisinin kalıplaşmış bir şekilde aktarılması bireylerin dile karşı olumsuz tutum sergilemelerine neden olmaktadır (Öztürk ve Ömeroğlu, 2015: 69). Bireylere istenilen becerilerin kazandırılması ilk önce bireyin o beceriyle ilgili hissedeceği ihtiyaç ve tutum ile ilgilidir. Bireylerin ihtiyaç hissetmediği, olumsuz tutum takındığı bilgi ve becerileri kazanması elbette beklenemez. Arslan'a (2020) göre dil bilgisi öğretiminde karşılaşılan önemli sorunlardan biri dil bilgisi öğretiminin amacı, işlevi ve öneminin tam olarak bilinmemesidir. Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğrenme alanı, temel dil becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir araç vazifesi görmektedir.

Ekinci Çelikpazu (2015) yaptığı araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin %82'sinin dil bilgisi etkinliklerinin dil bilgisi kazanımlarını gerçekleştirilmede yetersiz olduğunu düşündüklerini tespit etmiştir. Araştırma sonucunda etkinliklerin sayılarının az, sınıf seviyelerine göre dengeli dağıtılmamış, öğrenci seviyesinin altında, bireysel farklılıklara dikkat etmeyen yapıda, öğrenci ilgisini çekmekten uzak, sıkıcı ve titizlikle hazırlanmamış oldukları sonucuna varılmıştır. Bu durum, öğretmenlere göre etkinliklerin dolayısıyla da Türkçe ders kitaplarının dil bilgisi öğretimi kapsamında yetersiz olduğu anlamına da gelmektedir.

Günümüzde bilindiği üzere Türkçe öğretiminde olduğu gibi dil bilgisi de yapılandırıcı yaklaşımla öğretilmektedir. Bu yaklaşımda yeni dil bilgisi, tümevarım modeli ve sezdirme yöntemi kullanılmaktadır. Sezdirme yönteminde dilin soyut kurallarını ezberlemeye değil, öğrencinin dil ve zihinsel becerilerini geliştirmeye ağırlık verilmektedir (Güneş, 2013). Bu kapsamda dil bilgisiyle ilgili kazanımların değerlendirilmesinde kuralların metin veya cümle bütünlüğü ve bağlamı içerisinde ele alınması, diğer becerileri desteklemesi açısından oldukça önem kazanmıştır (Çeçen ve Mete, 2011).

Birçok dil becerisinde olduğu gibi dil bilgisi öğretiminde de ders kitapları temel araç olarak kullanılmaktadır. Göçer'e (2008) göre ders kitapları öğretmen ve öğrencilerin öğrenme sürecindeki etkinliklerinin bir düzen içerisinde yürütülmesini sağlar. Ders kitapları öğrencilerin hayatlarında önemli bir yere sahiptir. Ülper'e (2014: III) göre öğrenciler yaşamlarının önemli bir bölümünü okulda geçirmekte ve okul döneminde ağırlıklı olarak ders kitaplarıyla karşılaşmaktadır. Öyle ki, ders kitaplarının içeriksel ve niteliksel özelliklerine koşut olarak çağdaş, sorgulayan, eleştirel düşünebilen, demokratik, yurtsever, ulusal ve evrensel değerlere bağlı, hoşgörülü vb. niteliksel özelliklere sahip bireyler yetiştirilmesine katkı sağlanması olanaklı olabileceği gibi; bu niteliklerin tam karşıtı özelliklere sahip bireyler yetiştirilmesine neden olunması da olanaklı olabilecektir. Sarıkaya (2019: 564) da ders kitaplarının öğrencileri bilişsel, duyuşsal ve dil becerileri açısından geliştirdiğine dikkat çekmiştir.

Ders kitapları geçmişten bu yana eğitim öğretim faaliyetlerinin vazgeçilmez, temel noktalarından biridir. Günümüzde teknolojik gelişmeler hızlanmış olsa da bu gelişimin, ders kitaplarının öneminden bir eksilmeye sebep olmadığı görülmektedir. Özbay (2003: 59-69) araştırmasında Türkçe öğretmenlerinin %94.44'lük bir oranla derslerinde öncelikli olarak Türkçe ders kitabından faydalandıklarını tespit etmiştir.

Bilgi ve kültürün en önemli taşıyıcısı olan ders kitapları, öğrencilerde oluşmasını arzu ettiğimiz davranış değişikliklerinin gerçekleşmesine hizmet etmelidir (Calp, 2010: 359). Türkçe ders kitapları her öğrencinin rahatlıkla ulaşabildiği kaynaklar olması münasebetiyle bu kitapların özenle hazırlanması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Öğrenme öğretme ortamlarında öğretmen ve öğrenciler tarafından temel başvuru kaynağı olan bu kitapların niteliği, öğretimin niteliğini de belirleyeceği için ders kitapları dil ve anlatım, içerik, görsel tasarım, eğitsel yönleriyle hedef kitleye uygun olarak hazırlanmalıdır (Türkben, 2019: 654). Mert'e (2013: 152) göre de ders kitaplarının Türkçenin kullanım olanaklarından doğru ve yeterli düzeyde yararlanması; öğretimi amaçlanan dilin her türlü özelliğini öğrenciye kazandırır ve tanıtır nitelikte olması gerekmektedir.

Türkçe ders kitapları ile ilgili birçok çalışmada ders kitapları ile ilgili sorunlara ulaşıldığı görülmektedir. Yanbıyık ve Yılmaz (2016: 68) çalışmalarında Türkçe ders kitapları ile karşılaşılan sorunları şu şekilde özetlemektedir: Ders kitaplarının ilgi çekici olmaması, bazı konuların öğrenci seviyesine uygun olmaması, görsellerin metinle ilişkilendirilememesi, metinlerin uzun olması, etkinliklerin dağılımının orantısız olması, farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilere hitap etmemesi, kelime hazinesi geliştirme çalışmalarının yetersiz olması.

Onan (2014: 129) da çalışmasında ders kitaplarının kelime öğretimi ve öğrencilerin kelime hazinelerinin geliştirilmesi noktasında eksiklikler gösterdiğini belirtmiştir. Ceran (2015: 137) Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri dersi alan 122 Türkçe öğretmeni adayi ile “Türkçe ders kitapları”na yönelik yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının %48.36’sının olumlu, %37.5’inin olumsuz, %14.14’ünün de hem olumlu hem olumsuz metafor oluşturduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum öğretmen adaylarının Türkçe ders kitaplarıyla ilgili genel olarak olumlu bir bakış açısı taşıdıklarını göstermekle beraber olumsuz düşüncede olanların da sayısının azımsanamayacak oranda olduğunu göstermektedir.

Eğitim öğretim süreçlerinde önemli bir konumda bulunan ders kitaplarının farklı yönleri üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Ders kitapları tasarım özellikleri, öğretim programları, dil becerileri, dil bilgisi, metin türleri/özellikleri, değerler eğitimi, ölçme ve değerlendirme süreçleri gibi birçok yönden araştırma konusu olmuştur (Ceran, 2015; Deniz ve Karagöl, 2018; Ekinci Çelikpazu, 2015; Göçer, 2008; Gültekin, 2019; Karadağ ve Tekercioğlu, 2019; Özbay ve Çeçen, 2012; Türkben, 2019; Yurt ve Arslan, 2014). Türkçe ders kitapları ya da dil bilgisi öğretimi konularında yapılmış çalışmaları bütüncül bir anlayışla değerlendirmeyi amaçlayan çalışmalar da bulunmaktadır:

Gülen Canlı ve Tepeli (2019) dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerini sistematik olarak inceledikleri çalışmalarında 2000-2018 yılları arasında dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış 29 doktora tezi ele almıştır. Dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış bu doktora tezleri yıllara, yapıldığı üniversitelere, enstitülere, konularına, çalışma gruplarına, yöntemlerine, sonuç ve önerilerine göre incelenmiştir. Özçakmak (2017) Türkçe Eğitimi’nde yapılan lisansüstü çalışmaların hangi konulara yönelim gösterdiğini tespit etmeyi amaçladığı çalışmasında 2011-2015 yılları arasında Türkçe Eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezleri; yıl, tür, enstitü, üniversite, hedef kitle ve konu bakımından incelemiştir. Güven, Aydın ve Çayır (2017) “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarıyla İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi” başlıklı çalışmalarında İlköğretim 1, 2, 3, 4 ve 5. sınıflarda kullanılan Türkçe ders kitapları hakkında Türkiye’de 1992-2016 yılları arasında yapılmış lisansüstü tezleri ele almıştır. Göçer ve Arslan (2018) Türkiye’de dil bilgisi öğretimi üzerine hazırlanan lisansüstü tezler hakkında yaptıkları meta-analiz çalışmasında 1996-2017 yılları arasında hazırlanan lisansüstü tezleri; tür, yapıldığı yıl, yürütüldüğü enstitü, konu ve düzey, araştırma modeli, hedef kitle bakımından sınıflandırarak değerlendirmiştir. Varışoğlu, Şahin ve Göktaş (2013) da Türkçe Eğitimi alanında yapılan araştırmaların eğilimlerini tespit etmek amacıyla 2000-2011 yılları arasında Türkçe eğitimi alanında yayımlanmış 558 makaleyi incelemiştir.

Türkçe ders kitapları, dil bilgisi öğretimi konuları görüldüğü üzere birçok akademik çalışmanın konusu olmuştur. Bu konuda birçok bağımsız araştırma, çalışma yer almakla birlikte Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu çalışmaları derleyen, bu çalışmalar ile ilgili genel bir akış açısı sunacak herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu araştırmada, Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlere ilişkin tür, yıl, bilim dalı, yöntem, sınıf düzeyi ve ele alınan konular hakkında bilgilere ulaşarak Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlere genel bir bakış açısı sunmak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada, Türkçe öğretimi kapsamında ortaokul Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması ve durum tespitlerinin yapılması amaçlanmıştır. Araştırmanın ana problem cümlesi, bu amaçtan hareketle “Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlerin yönelimleri nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu ana probleme bağlı olarak alt problemler şu şekilde oluşturulmuştur:

1. Lisansüstü tezlerin yayın türleri nelerdir?
2. Lisansüstü tezlerin yayımlandığı yıllara ilişkin bilgiler nelerdir?
3. Lisansüstü tezlerin yapıldığı bilim dalları nelerdir?
4. Lisansüstü tezlerde kullanılan yöntemler nelerdir?
5. Lisansüstü tezlerde incelenen ders kitaplarının sınıf düzeyleri nelerdir?
6. Lisansüstü tezlerde ele alınan konular nelerdir?

Birçok derste olduğu gibi Türkçe derslerinde de Türkçe ders kitapları temel başvuru kaynağı olarak görülmektedir. Türkçe ders kitapları gerek tasarım gerekse içerik açısından birçok çalışmanın konusu olmuştur. Ders kitaplarında dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin yanında dil bilgisi öğretimi ile ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Özçakmak'ın (2017) çalışmasında Türkçe eğitimi ile ilgili en fazla tezin öğretim strateji, yöntem ve teknik (%20.1), okuma eğitimi (%17.5), yazma eğitimi (%13.6), ders kitapları (%13.2) ve yabancılar Türkçe öğretimi (%11.3) konularında yazıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Dil bilgisi öğretimi ile ilgili yapılan çalışmaların ise %6.3 oranlık bir yer tuttuğu tespit edilmiştir.

Dil bilgisinin, bir cümleyi, bir eylemi, bir sıfatı ya da bir metni anlamak için gerekli olduğunu belirten Güneş'e (2013) göre dil bilgisi; öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerini geliştirmeleri, bir dili güzel, etkili ve doğru kullanmaları açısından çok önemli bir yeri vardır.

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konusu ele alan çalışmalar bulunsa da bu çalışmaların bütüncül bir anlamda incelendiği/değerlendirildiği herhangi bir çalışma tespit edilememiştir. Yapılan bu araştırmayla Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konusunda bilimsel birikim değerlendirilerek yapılacak yeni çalışmalara yol gösterici bilgilere ulaşılması amaçlanmıştır. Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin bütüncül bir yaklaşımla ele alınıp değerlendirilmesi sonucunda hem araştırmacılar hem de kitap yazarları açısından faydalı bilgilere ulaşılması beklenmektedir. Ayrıca bu çalışma ile elde edilecek bilgilerle alanyazında ne tür eksiklikler olduğunu tespit etmek de mümkün olacaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirildiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 189).

Kıral'a (2020: 15) göre doküman analizi, araştırılan konu ile ilgili dokümanların bilimsel esaslara uygun olarak incelenmesi anlamına gelmektedir. Dokümanlar araştırmaları tamamlamak, doğrulamak ve desteklemek için kullanılabilirler. Bu sebeple anlaşılmaları, analiz edilmeleri, yorumlanmaları ve çalışma içerisinde kullanılmaları gerekmektedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmada amaç, evren hakkında bilgi toplamaktır. Bu araştırmanın evrenini ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi ile ilgili yapılan çalışmalar oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından (20.11.2020 tarihine dek) elde edilen, ortaokul Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezler oluşturmaktadır.

5. sınıflar, 11 Nisan 2012 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6287 No’lu “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile birlikte 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren ilkököl kademesinden çıkarılarak ortaokul kademesine alınmıştır. Bu bağlamda incelenen lisansüstü tezlerde 5. sınıfların ilkököl olarak kabul edildiği lisansüstü tezler örneklemin dışında tutulmuş; 5. sınıfların ortaokul kabul edildiği lisansüstü tezler ise araştırmanın örneklemine dâhil edilmiştir. Araştırmanın örneklemini 40’ı yüksek lisans, 4’ü doktora tezi olmak üzere 44 lisansüstü tez oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından (20.11.2020 tarihine dek) elde edilmiştir. Veri tabanı üzerinde yer alan özet alanında “Türkçe eğitimi, Türkçe öğretimi, Türkçe dersi, Türkçe ders kitapları, dil bilgisi, dil bilgisi öğretimi vb.” anahtar kelimeler ile bu anahtar kelimelerin kökleri kullanılarak yapılan tarama ve ana bilim dalları üzerinde konu ile ilgili tezlerin taranması sonucunda elde edilen veriler kaydedilmiştir.

Birinci aşamada, ana dil öğretiminde kullanılan ortaokul Türkçe ders kitaplarını konu edinen lisansüstü tezler tespit edilmiştir. İkinci aşamada ise bu lisansüstü tezlerin dil bilgisi konularını ele alıp almadıkları incelenmiştir.

İnceleme sonunda elde edilen veriler; Uzman Görüşü alınarak hazırlanmış, çalışmanın ana problemi ile alt problemlerine ilişkin bulgulara ulaşmayı sağlayacak “Tez İnceleme Formu”na kaydedilmiştir. Tez İnceleme Formu’nda ortaokul Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlere ilişkin; tezin yayın türü, tezin yayın yılı, tezin yapıldığı bilim dalı, tezde kullanılan yöntemler, tezin örneklem grubu (tezlerde ele alınan Türkçe ders kitaplarının sınıf düzeyi) ve tezlerde ele alınan konulara ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın örneklemini oluşturan lisansüstü çalışmalar; tür, yayımlandığı yıl, yapıldığı bilim dalı, kullanılan yöntem, çalışma grubu/evren-örneklem ve ele alınan konu bakımından kategorilere ayrılmıştır. İncelenen lisansüstü çalışmaların bu kategorilere bağlı olarak tespit edilen frekans ve yüzde değerleri tablolaştırılmıştır. Elde edilen veriler bulgular ışığında yorumlanmıştır.

Araştırmada verilerin analizinde betimsel analiz ile içerik analizi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2018) göre betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. İçerik analizinde veriler daha derin bir işleme tabi tutulur. Toplanan veriler önce kavramsallaştırılarak sonra da ortaya çıkan kavramlara göre bu verilerin mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekir. Yapılan araştırma sonucunda incelenen lisansüstü tezlerle ilgili olarak yayın türleri, yayımlandığı yıllar, yapıldığı bilim dalları, kullanılan yöntemler, incelenen ders kitaplarının sınıf düzeylerine ilişkin bulguların elde edilmesinde betimsel analiz kullanılmıştır.

İncelenen lisansüstü tezlerde ele alınan konulara ilişkin bulgular oluşturulurken içerik analizinden faydalanılmıştır. Bu bağlamda lisansüstü tezler incelenmiş, tezlerden elde edilen verilerden hareketle

çalışmaların konuları ile ilgili kodlamalar yapılmıştır. Bu aşamada tezlerin hangi konuları ele aldıkları tespit edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda bazı tezlerin ders kitaplarındaki dil bilgisi konularının tümünü ele aldığı; bazılarının ise dil bilgisi konularından bir kısmı üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi ile ilgili konuları bütünsel bir şekilde inceleyen tezlerin konuları “Genel Dil Bilgisi Konuları” temasında değerlendirilmiştir. Bunun dışında yer alan benzer konular ise tek bir tema içinde (Örnek: isim, fiil, sıfat, zarf, zamir vb. konular “sözcük türleri” temasında toplanmıştır.) değerlendirilmiştir.

İncelenen tezlerden elde edilen verilerden hareketle yapılan kodlamalar sonucunda oluşturulan temalar şu şekildedir: “Genel Dil Bilgisi Konuları, Ses Bilgisi, Anlam Bilgisi, Çokluk Kavramı, Ek, Sözcük Türü, Sözcükte Yapı, Kelime Grupları, Fiilde Çatı, Cümle Bilgisi, Etkinlikler, Kazanımlar, Ortaöğretim Giriş Sınavları, Anlatım Bozuklukları”

BULGULAR

Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi Konulu Lisansüstü Tezlerin Yayın Türlerine İlişkin Bulgular

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlerin yayın türlerine göre dağılımı frekans ve yüzdelik oranlarıyla Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1

Lisansüstü Tezlerin Yayın Türlerine Göre Dağılımı

Yayın Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yüksek Lisans Tezi	40	90.91
Doktora Tezi	4	9.09
Toplam	44	100

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimini ele aldığı tespit edilen 44 lisansüstü tezin yayım türü ele alındığında bunların çoğunluğunu yüksek lisans tezlerinin oluşturduğu dikkat çekmektedir.

İncelenen 44 lisansüstü tezin 40’ı (%90.91) yüksek lisans tezidir. İncelenen doktora tezleri yüksek lisans tezleri ile karşılaştırıldığında bu tezlerin sayıca çok az olduğu söylenebilir. Bu konuda yayımlanan yüksek lisans tezi sayısı 40 iken doktora tezlerinin sayısı 4’tür.

Tablo 1’deki yayın türü dağılımına bakıldığında Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu doktora tezleri sayısının azlığı dikkat çekmektedir.

Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi Konulu Lisansüstü Tezlerin Yayımlandığı Yıllara İlişkin Bulgular

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlerin yayımlandığı yıllara göre dağılımı frekans oranlarıyla Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2

Lisansüstü Tezlerin Yayımlandığı Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Yüksek Lisans (f)	Doktora (f)
2003	1	-
2004	1	-
2005	1	-
2006	3	2
2007	-	-
2008	4	-
2009	5	1
2010	4	-
2011	3	-
2012	3	1
2013	3	-
2014	1	-
2015	1	-
2016	2	-
2017	1	-
2018	1	-
2019	3	-
2020	3	-
Toplam	40	4

İncelenen tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konusunu ele alan yüksek lisans tezinin ilk kez 2003 yılında yayımlandığı; doktora tezinin ise 2006 yılında yayımlandığı görülmektedir.

Yüksek lisans tezleri ele alındığında 2003 yılından 2020'ye dek hemen her sene ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konusunun ele alındığı söylenebilir. Yalnızca 2007 yılında bu konuyu ele alan teze rastlanılmamıştır. Yıllara göre dağılım tablosu incelendiğinde bu konuları ele alan tezlerin sayısında düzenli bir artma ya da azalmadan söz edilemeyeceği açıkça görünmektedir. Bununla birlikte bu konuda en çok yüksek lisans tezinin 2009 (5) yılında yayımlandığı dikkat çekmektedir.

Doktora tezleri ele alındığında ise Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konusuna pek yer verilmediği söylenebilir. Bu konuda yayımlanmış doktora tezlerinin 2006, 2009 ve 2012 yıllarında

yayımlandığı görülmektedir. Sayı bakımında ele alındığında 2006 ve 2009 yıllarında birer; 2012 yılında ise bu konuda 2 doktora tezi yayımlandığı görülmektedir.

Yüksek lisans ve doktora tezleri birlikte ele alındığında Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konusunu ele alan sayıca en çok lisansüstü teze 2009 yılında (5 yüksek lisans, 1 doktora tezi) ulaşılmıştır. Sayıca en az lisansüstü tezin yayım yılı ise –bu konuda hiçbir lisansüstü tezin tespit edilemediği- 2007 yılıdır.

Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi Konulu Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Bilim Dallarına İlişkin Bulgular

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlerin yapıldığı bilim dallarına göre dağılımı frekans ve yüzdelik oranlarıyla Tablo 3'te sunulmuştur:

Tablo 3

Lisansüstü Tezlerin Yapıldığı Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Bilim Dalı	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans (f)	Yüzde (%)	Frekans (f)	Yüzde (%)
Türkçe Eğitimi/Öğretmenliği	34	85.00	4	100
Türk Dili ve Edebiyatı	4	10.00	-	-
Sınıf Öğretmenliği	1	2.50	-	-
Eğitim Bilimleri	1	2.50	-	-
Toplam	40	100	4	100

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezler incelendiğinde yüksek lisans tezlerinin %85'inin (34); doktora tezlerinin de tamamının (4) Türkçe Eğitimi/Öğretmenliği bilim dalları kapsamında yapıldığı görülmektedir.

Türkçe Eğitimi/Öğretimi dışında en çok çalışma 4 yüksek lisans tez ile Türk Dili ve Edebiyatı bilim dalında yapılmıştır. Doktora tezleri incelendiğinde Türk Dili ve Edebiyatı bilim dalında Türkçe öğretimi ile ilgili herhangi bir doktora çalışması tespit edilemediği görülmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde Sınıf Öğretmenliği ve Eğitim Bilimleri bilim dallarında da Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi ile ilgili birer yüksek lisans tezinin yapılması dikkat çekmektedir.

Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi Konulu Lisansüstü Tezlerde Kullanılan Yöntemlere İlişkin Bulgular

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlerin yöntemlerine göre dağılımı frekans ve yüzdelik oranlarıyla Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4

Lisansüstü Tezlerin Yöntemlerine Göre Dağılımı

Yöntem	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans (f)	Yüzde (%)	Frekans (f)	Yüzde (%)
Nicel Yöntem	14	35.00	3	75,00
Nitel Yöntem	14	35.00	1	25.00
Karma Yöntem	3	7.50	-	-
Yöntem Belirtilmeyen	9	22.50	-	-
Toplam	40	100	4	100

Yüksek lisans tezleri ile ilgili dağılım incelendiğinde çoğunlukla tercih edilen yöntemler nicel (%35.00) ve nitel (%35.00) yöntemlerdir. Nicel (14 yüksek lisans tezi) ve nitel yöntemlere (14 yüksek lisans tezi) eşit ölçüde yer verildiği görülmektedir. 3 yüksek lisans tezinde (%7.50) ise karma yöntem kullanıldığı görülmektedir.

Doktora tezleri ile ilgili dağılım incelendiğinde nicel yöntemlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Nicel yöntemin kullanıldığı tez sayısı 3 iken nitel yöntemin kullanıldığı tez sayısı ise 1'dir.

İncelenen yüksek lisans tezlerinin yöntemlerine ilişkin bulgularda dikkat çeken bir nokta 9 (%21.95) tezde herhangi bir yöntem belirtilmemesi olmuştur. Doktora tezlerinde ise yöntemin belirtilmediği herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi Konulu Lisansüstü Tezlerde İncelenen Ders Kitaplarının Sınıf Düzeylerine İlişkin Bulgular

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu yüksek lisans ve doktora tezlerinde incelenen ders kitaplarının sınıf düzeylerine göre dağılımı frekans ve yüzdelik oranlarıyla Tablo 5'te sunulmuştur:

Tablo 5

Lisansüstü Tezlerde İncelenen Ders Kitaplarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Sınıf Düzeyi	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans (f)	Yüzde (%)	Frekans (f)	Yüzde (%)
5. Sınıf	5	12.50	-	-
6. Sınıf	3	7.50	-	-
7. Sınıf	3	7.50	-	-
8. Sınıf	3	7.50	-	-
6 ve 7. Sınıflar	1	2.50	-	-
5, 6, 7 ve 8. Sınıflar	6	15.00	-	-
6, 7 ve 8. Sınıflar	19	47.50	4	100
Toplam	40	100	4	100

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezler incelendiğinde tezlerin genel anlamda 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarını temel aldıkları söylenebilir. İncelenen 4 doktora tezinin tamamı; yüksek lisans tezlerinden de 19'u (%47.50) 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerini birlikte ele almıştır. 5, 6, 7 ve 8. sınıfların birlikte ele alındığı 6 (%15.00) yüksek lisans tezi bulunmaktadır.

5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki Türkçe ders kitaplarının birlikte ele alındığı lisansüstü tez sayıları; 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki kitapların birlikte alındığı lisansüstü tezlerden azdır. Bu durum 5. sınıfların 2012-2013 yılından itibaren ilkökul kademesinden ortaokul kademesine alınmasıyla açıklanabilir.

Sınıf düzeylerinden tek sınıfın incelendiği tezlere bakıldığında 5. sınıflarla ilgili 5 (%12.50); 6. sınıflarla ilgili 3 (%7.50), 7. sınıflarla ilgili 3 (%7.50), 8. sınıflarla ilgili 3 (%7.50) yüksek lisans tezi bulunduğu görülmektedir.

Türkçe Ders Kitaplarında Dil Bilgisi Öğretimi Konulu Lisansüstü Tezlerde Ele Alınan Konulara İlişkin Bulgular

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu yüksek lisans ve doktora tezlerinde ele alınan konuların dağılımı frekans ve yüzdeler oranlarıyla Tablo 6'da sunulmuştur:

Tablo 6

Lisansüstü Tezlerde Ele Alınan Konuların Dağılımı

Konular	Yüksek Lisans		Doktora	
	Frekans (f)	Yüzde (%)	Frekans (f)	Yüzde (%)
Genel Dil Bilgisi Konuları	8	17.78	1	20.00
Ses Bilgisi	1	2.22	-	-
Anlam Bilgisi	2	4.44	-	-
Çokluk Kavramı	1	2.22	-	-
Ek	1	2.22	1	20.00
Sözcük Türü	7	15.56	-	-
Sözcükte Yapı	3	6.67	-	-
Kelime Grupları	3	6.67	1	20.00
Fiilde Çatı	1	2.22	-	-
Cümle Bilgisi	4	8.89	1	20.00
Etkinlikler	5	11.11	-	-
Kazanımlar	4	8.89	-	-
Ortaöğretim Giriş Sınavları	3	6.67	1	20.00
Anlatım Bozuklukları	2	4.44	-	-
Toplam	45	100	5	100

Tablo 6 incelendiğinde dil bilgisi öğretimi ile ilgili konuların genel mahiyette olduğu görülmektedir. İncelenen 40 yüksek lisans tezinde en çok dil bilgisi öğretimi ile ilgili genel konular araştırma konusu olmuştur. Araştırılan konuların 8'i (%17.78) genel mahiyettedir. Bu tezlerin Türkçe ders kitaplarında dil

bilgisi öğretimini bütünsel bir şekilde inceledikleri söylenebilir. Bunun dışında ele alınan konuların 7'si (%15.56) sözcük türü; 5'i (%11.11) de dil bilgisi etkinlikleri ile ilgilidir. İncelenen yüksek lisans tezlerinde en az araştırılan konular ise birer (%2.22) kez araştırılmış olan ses bilgisi, çokluk kavramı, ek ve fiilde çatı konularıdır.

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu 4 doktora tezinde ise 5 dil bilgisi konusu ele alındığı görülmektedir. Doktora tezlerinde konular; genel dil bilgisi konuları, ek, kelime grupları, cümle bilgisi ve ortaöğretim giriş sınavlarında Türkçe soruları ile ilgilidir. İncelenen doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerine oranla az sayıda olmaları sebebiyle bu tezlerin tüm konuları içermesi de beklenmemektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Tartışma ve Sonuç

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans tezlerinden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen 44 tezin 40'ı (%90.91) yüksek lisans türündedir. Doktora tezlerinin sayısı ise yalnızca 4'tür. Benzer sonuçlar birçok çalışmada da görülmektedir. Güven, Aydın ve Çayır'ın (2017) Türkçe ders kitaplarıyla ilgili yapılan lisansüstü tezlerini inceledikleri çalışmalarında incelenen tezlerin neredeyse tamamının yüksek lisans (%96.43) tezi olarak hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Şahin, Kana ve Varışoğlu'nun (2013) 2000-2011 yılları arasında Türkçe eğitimi bölümlerinde yapılan tezlerin incelendiği çalışmalarında da incelenen tezlere bakıldığında yüksek lisans tezlerinin sayı bakımından doktora tezlerinden çok olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen 552 tezin 490'u (%89) yüksek lisans; 62'si (%11) ise doktora seviyesindedir. Aytaş ve Özcan'ın (2019) Türkçe eğitiminde drama çalışmalarını incelediği çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri tabanında "drama" sözünün geçtiği 386 tez incelenmiştir. Yapılan incelemede 328 tezin (%85) yüksek lisans; 58 tezin (%15) ise doktora tezi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özçakmak (2017) da Türkçe Eğitimi'nde yapılan lisansüstü tezlerin yönelim gösterdiği konuları tespit etmek amacıyla yaptığı araştırmada en çok yüksek lisans tezinin incelendiği ortaya çıkmıştır.

İncelenen lisansüstü tezlerin yayımlandığı yıllar göz önünde bulundurulduğunda Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu en çok yüksek lisans teze 2009 (5) yılında ulaşılmıştır. Doktora tezleri ele alındığında Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konusuna pek yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Yüksek lisans ve doktora tezleri birlikte ele alındığında ise Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu en çok lisansüstü tezin yine 2009 yılında (5 yüksek lisans, 1 doktora tezi) yayımlandığı görülmüştür. Ayrıca yıllara göre yayımlanan tezlerin sayısında geçmişten bugüne (2020) bu konuları ele alan tezlerin sayısında düzenli bir artma ya da azalmanın da söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konusunda eğitim bilimleri (1 yüksek lisans tezi), sınıf öğretmenliği (1 yüksek lisans tezi), Türk Dili ve Edebiyatı (4 yüksek lisans tezi) bilim dallarında da sayı bakımından az çalışma bulunsa da yüksek lisans tezlerinin %85'inin (34); doktora tezlerinin tamamının (4) Türkçe Eğitimi/Öğretmenliği bilim dalında yapıldığı, sonucuna ulaşılmıştır. Gülen Canlı ve Tepeli'nin (2019) çalışmasında da benzer bir sonuca ulaşılmıştır. 2000-2018 yılları arasında dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış 29 doktora tezinden 28'inin Türkçe eğitimi anabilim/bilim dalında 1'inin ise Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bilim dalında yapıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı alanında dil bilgisine yönelik birçok tez olmasına rağmen "dil bilgisi öğretimi" üzerine yapılmış tez sayısının yok denecek kadar az olduğu belirtilmiştir.

Yöntem bakımından incelendiğinde Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu yüksek lisans tezlerinde en çok nicel (%35.00) ve nitel yöntemlere (%35.00) yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Doktora tezlerinde ise nicel yöntem (%75.00) ağırlıklı olarak kullanılan yöntem olmuştur. Göçer ve Arslan (2018) da çalışmalarında, dil bilgisi öğretimi alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin çoğunluğunda nicel yöntemin tercih edildiği sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmada incelenen doktora tezlerinin tamamında araştırma yöntemi ile ilgili bilgilere yer verildiği görülürken yüksek lisans tezlerinde yöntem belirtilmeyen tezlerin oranının %22.50 olması dikkat çekici bir sonuç olmuştur. Benzer sonuçlara Türkçe Eğitimi/Öğretimi, Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilgiler alanlarında yapılmış yüksek lisans tezlerinin incelendiği çalışmalarda da ulaşılmıştır. Kan ve Uzun'un (2016) Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerini inceledikleri çalışmalarında da, araştırma modeli hakkında bilgi vermeyen yüksek lisans tezlerinin oranı %32.35 olarak tespit edilmiştir. Tespit edilen oran, yüksek bulunarak araştırma modeli hakkında bilgi verilmemesinin bir sorun teşkil ettiği belirtilmiştir. Tavşancıl (2010) da 2000-2008 yılları arasında Eğitim Bilimleri Enstitülerinde tamamlanmış lisansüstü tezlerin incelendiği çalışmasında yüksek lisans tezlerinin %15.17'sinde araştırma türü/modeline ilişkin bir alt başlığa yer verilmediğini tespit etmiştir. Yine Oruç ve Ulusoy (2013) da Sosyal Bilgiler Öğretimi alanında yapılan tez çalışmalarında yöntemin tam ve doğru olarak belirtilmediği sonucuna ulaşmıştır.

Çalışmada incelenen doktora tezlerinin tamamının; yüksek lisans tezlerinin de çoğunlukla (%47.50) 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarını bir bütün olarak ele aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlerin dil bilgisi öğretimine genel bir bakış açısı sunma istekleri ile açıklanabilir.

Tek bir sınıf düzeyine ait ders kitaplarının incelendiği yüksek lisans tezlerine bakıldığında ise en çok çalışmanın 5. sınıflar (%12.50) üzerine yoğunlaştığı söylenebilir.

Ele alınan konular açısından bakıldığında Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlerde, tezlerin dil bilgisi öğretimi ile ilgili genel bir değerlendirme yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen yüksek lisans tezinin çoğunda dil bilgisi öğretimi (%17.78) genel mahiyette ele alınmıştır. Bu durum tezlerin Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimini bütünsel bir şekilde inceledikleri söylenebilir. Doktora tezlerinde ise üzerinde yoğunlaşmış belirgin bir konu bulunmadığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda bazı konular üzerinde doktora çalışması yapılmadığı görülmektedir. Gülen Canlı ve Tepeli'nin (2019) çalışmasında da dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerinin çoğunda dil bilgisi öğretiminin genel bir çerçeve içinde ele alındığı görülmüş; üzerinde henüz çalışma yapılmamış dil bilgisi konularının da bulunduğu belirtilmiştir.

Erdem'in (2008) araştırmasında öğretmenlere göre öğrencilerin öğrenmekte en çok zorlandıkları konu fiilde çatı konusudur. Bunun dışında zorlanılan diğer konular fiilimsi ve birleşik cümle konularıdır. Bu bakımdan değerlendirildiğinde Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu lisansüstü tezlerde, öğrencilerin öğrenmekte en çok zorlandıkları konu olan fiilde çatı konusuna sadece bir (1) yüksek lisans tezinde yer verildiği görülmektedir. Dil bilgisi öğretimi konusunda her konu araştırılmaya değer olmakla birlikte öğrencilerin öğrenmekte zorlandıkları konularla ilgili daha çok araştırma yapılmasının dil bilgisi öğretimi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Öneriler

Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konulu doktora tezleri ile yüksek lisans tezleri karşılaştırıldığında doktora tezlerinin, sayı bakımından "az" olduğu görülmektedir. Ayrıca 2020'ye dek son

sekiz (8) yılda bu konuda hiçbir doktora çalışması bulunmadığı düşünüldüğünde bu konuları ele alan doktora çalışmalarının arttırılması, Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretiminin daha etkili ele alınmasında faydalı olacaktır.

Çalışma sonucunda birçok yüksek lisans tezinde “yöntem” konusunda bilgi verilmediği görülmektedir. Yapılan araştırmaların yöntemleri ile ilgili açık ve doğru bilgiler verilmesi önemlidir. Bu kapsamda yüksek lisans tezlerinde yöntem konusuna daha dikkatli yaklaşılması yapılan tezlerin kalitesinin artmasında etkili olabilir.

Yapılacak yeni doktora çalışmalarında, Türkçe ders kitaplarında dil bilgisi öğretimi konularından daha önce hiç çalışılmamış konular tespit edilerek bu konulara da yer verilmesi alan açısından faydalı olacaktır.

Öğrencilerin öğrenmekte zorluk çektikleri dil bilgisi konuları ile Türkçe ders kitaplarında bu konuların ele alındığı çalışmaların yapılması Türkçe Eğitimi açısından faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Arslan, S. (2020). *Türkçe eğitiminde metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretimi: Bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Aytaş, G. & Özcan, Ş. (2019). Türkçe eğitimi konularını temel alan drama çalışmalarına yönelik bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(1), 235-255.
- Calp, M. (2010). *Özel Eğitim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi* (4. b.). (Ş. Calp, Dü.) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ceran, D. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe ders kitaplarına ilişkin metaforları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 121-140.
- Çeçen, M. A. & Mete, G. (2011). 6-8. sınıflarda dil bilgisi etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 47-62.
- Deniz, K. & Karagöl, E. (2018). Değerler eğitimi açısından ortaokul Türkçe ders kitapları. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 244-255.
- Dolunay, S. K. (2019). *Dil Bilgisi Öğretimi*. A. Güzel, & H. Karatay, *Türkçe Öğretimi El Kitabı* (3 b.), (381-414) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Ekinci Çelikipazu, E. (2015). Ortaokul 5-8. Sınıf Türkçe dil bilgisi öğretimi üzerine bir inceleme. *Electronic Turkish Studies*, 10(15), 333-360.
- Erdem, İ. (2008). Öğretmen görüşlerine göre dil bilgisi konularının öğretilme güçlükleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 85-105.
- Erdem, İ. & Çelik, M. (2011). Dil bilgisi öğretim yöntemi üzerine değerlendirmeler. *Electronic Turkish Studies*, 6(1), 1057-1069.
- Göçer, A. (2008). İlköğretim Türkçe ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 197-210.
- Göçer, A. & Arslan, S. (2018). Türkiye’de dil bilgisi öğretimi üzerine hazırlanan lisansüstü tezler hakkında bir meta-analiz çalışması. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KÜSBD)*, 8(1), 107-122.
- Gülen Canlı, M. & Tepeli, Y. (2019). Dil bilgisi öğretimi üzerine yapılmış doktora tezlerinin sistematik olarak incelenmesi. *International Journal of Social Science Research*, 8(2), 60-87.
- Gültekin, H. (2019). *Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Güneş, F. (2013). Dil bilgisi öğretiminde yeni yaklaşımlar. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(7), 71-92.
- Güven, S., Aydın, G. F. & Çayır, F. S. (2017). *İlköğretim Türkçe ders kitaplarıyla ilgili yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizi*. Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu (EYFOR 8), Ankara.

- İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012, 11 Nisan). *T.C. Resmî Gazete* (Sayı: 28622). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm>
- İşeri, K. (2007). Altıncı sınıf Türkçe ders kitabının ilköğretim Türkçe programının amaçlarına uygunluğunun değerlendirilmesi. *Dil Dergisi*(136), 58-74.
- Karadağ, Ö. & Tekercioğlu, H. (2019). Türkçe ders kitaplarındaki bilişsel ve üstbilişsel işlemlere dair bir durum tespiti. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(3), 628-646.
- Karahan, L. (2009). Dil bilgisi öğretiminde bütün-parça ilişkisinin önemi. *Electronic Turkish Studies*, 4(8), 23-30.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Korkmaz, Z. (2002). Türk diline gönül verenler. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 1-11.
- Korkmaz, Z. (2010). Bir dünya dili olma açısından Türkçemiz üzerinde genel bir değerlendirme. III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu (16-18 Aralık 2010). İzmir.
- Mert, E. L. (2013). Türkçe ders ve çalışma kitaplarının sözcüksel görünümüne ilişkin örnek bir uygulama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17(2), 151-168.
- Onan, B. (2014). *Türkçenin Ana Dili Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. A. Güzel & H. Karatay, Türkçe Öğretimi El Kitabı (107-132) içinde. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özbay, M. (2003). Türkçe öğretiminde hedef-araç ilişkisinin ders kitabı örneğinde değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*(13), 59-69.
- Özbay, M. & Çeçen, M. A. (2012). Türkçe ders kitaplarında (6-8. sınıflar) yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 67-76.
- Özçakmak, H. (2017). Türkçe eğitimi lisansüstü araştırmalarında yeni yönelimler (2011-2015). *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1607-1618.
- Öztürk, J. & Ömeroğlu, A. F. (2015). Dil bilgisi öğretiminde kavram haritalarının kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 69-86.
- Sarıkaya, B. (2019). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki (5, 6, 7 ve 8. sınıf) etkinliklerin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*(64), 563-580.
- Şahin, E. Y., Kana, F. & Varışoğlu, B. (2013). Türkçe eğitimi bölümlerinde yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 356-378.
- Tavşancıl, E. (2010). *Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Tamamlanmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi (2000-2008)*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Türkben, T. (2019). Türkçe ders kitaplarındaki metin resimlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 650-672.
- Ülper, H. (2014). *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Varışoğlu, B., Şahin, A. & Göktepe, Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1767-1781.
- Yanbiyık, S. & Yılmaz, F. (2016). Literatür temelli bir araştırma: Türkçe öğretiminin sorunları. *Journal of Research in Education and Society*, 3(1), 60-75.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurt, G. & Arslan, M. (2014). 7. sınıf Türkçe ders kitaplarının şekil-içerik-metin yönünden incelenmesi: Zambak ve Pasifik Yayınları örneği. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*(31), 317-327.